

LBRIS

We know
books

MINISTERUL EDUCAȚIEI

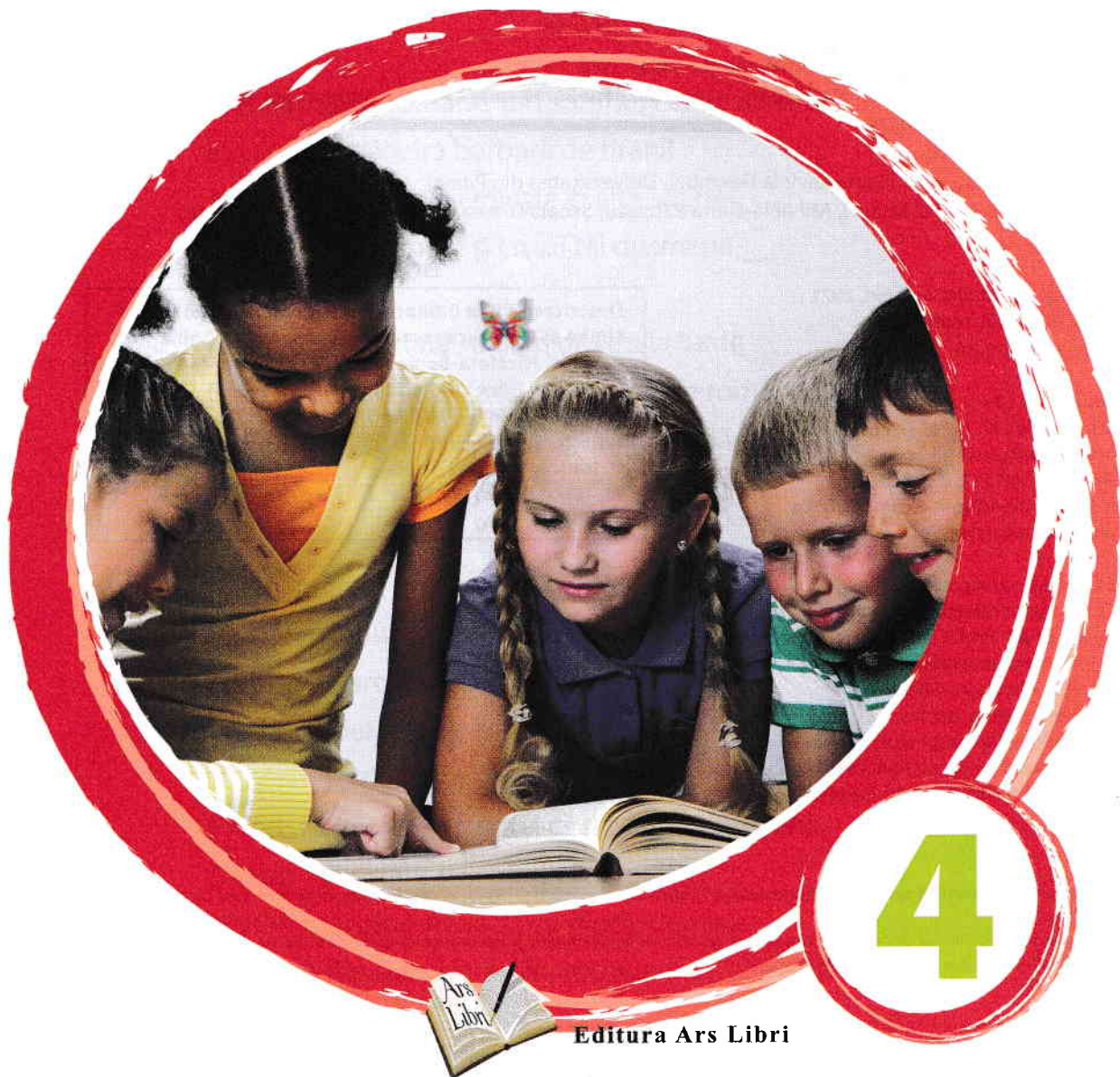
**Adina Grigore
Elena-Adriana Spînu**

**Nicoleta-Sonia Ionică
Cristina-Cornelia Truță**

**Cristina Ipate-Toma
Violeta-Marinela Dumitru**

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

Clasa a IV-a

UNITATEA 1 - CHEMAREA TOAMNEI

RECAPITULARE	10
<i>Sufletele învață după Mircea Sântimbreanu ..</i>	10
• Textul literar narativ	13
• Sunetul, litera, vocalele și consoanele	14
• Cuvântul. Despărțirea în silabe	14
• Sensul cuvintelor	14
• Ortografia și punctuația	15
• Comunicarea orală. Solicitarea și oferirea de informații	15
• Prezentarea unei persoane/ a unei cărți	15
• Substantivul	16
• Adjectivul	16
• Descrierea. Fragmentul descriptiv	17
• Pronumele	17
<i>Balada unui greier mic de George Topîrceanu ..</i>	18
• Poezia	19
• Verbul	19
• Scrierea imaginativă-textul creativ	20
• Textul de informare și funcțional	20
EVALUARE INIȚIALĂ	21

UNITATEA 2 - DIN TAINILE CĂRȚII

<i>Castana din poveste după Octav Pancu-Iași ...</i>	24
• Cartea. Rolul ilustrațiilor	26
• Inițierea și menținerea unui schimb verbal	28
• Reformularea unui mesaj în funcție de particularitățile interlocutorului	28
• Cuvântul. Despărțirea în silabe	30
• Sensul cuvintelor. Cuvinte cu sens asemănător ...	30
• Cuvinte cu sens opus	30
<i>Puiul după Ioan Alexandru Brătescu-Voinești ..</i>	31
• Textul literar narativ	33
• Delimitarea textului în fragmente	33
• Momentele textului literar narativ	34
• Intonarea propozițiilor. Semnele de punctuație	35
• Felul propozițiilor după scopul comunicării	36
• Spațiul, timpul și personajele în textul literar narativ	37
• Planul simplu de idei al textului literar narativ ...	37
• Povestirea orală și scrisă a unui fragment	38
<i>Micul Prinț după Antoine de Saint-Exupéry .....</i>	39
• Verbul	41

• Numărul verbului	42
• Persoana verbului	42
• Timpul verbului	43
<i>Muma lui Ștefan cel Mare de Dimitrie Bolintineanu</i>	44
• Semnele de punctuație: ghilimelele, punctele de suspensie	45
• Pronunțarea și scrierea corectă a unor verbe	47
RECAPITULARE	48
EVALUARE	50

UNITATEA 3 - IARNA-TĂRĂM DE POVESTE

<i>Lebedele după Hans Christian Andersen ....</i>	54
• Transformarea dialogului în povestire ..	56
• Povestirea scrisă a unor fragmente	57
• Povestirea scrisă a unui text de mică întindere după planul simplu de idei	58
• Factorii care pot perturba comunicarea ...	58
• Cuvinte cu aceeași formă și sens diferit	59
• Pronunțarea și scrierea unor forme ale verbelor (I)	59
• Planul dezvoltat de idei	60
• Părțile unui text creativ	60
• Pronunțarea și scrierea unor forme ale verbelor (II)	61
<i>Spărgătorul de nuci după E.T.A. Hoffmann ....</i>	62
• Povestirea scrisă a unui text de mică întindere după planul dezvoltat de idei	64
• Înțelegerea în profunzime a mesajului textului	
Asocierea elementelor textului cu experiențele proprii	65
• Substantivul. Felul substantivelor	65
• Numărul substantivului	66
• Genul substantivului	66
• Textul funcțional. Invitația	67
• Textul creativ după un plan de idei	68
<i>Omul de zăpadă după Hans Christian Andersen</i>	69
• Adjectivul. Acordul adjectivului cu substantivul	71
• Poziția adjectivului față de substantiv ...	72
• Înțelegerea în profunzime a mesajului textului.	
Extragerea unor elemente semnificative din text pentru a susține o opinie	73
• Personajul literar	74

- Descrierea de tip portret a unui personaj pe baza unui plan simplu 75
- Descrierea de tip portret a persoanei proprii pe baza unui plan simplu 75
- Oferirea de informații referitoare la universul școlar și extrașcolar 76
- Planul simplu de oraș și harta 76
- RECAPITULARE 77
- EVALUARE 80

UNITATEA 4 - MIRAJUL COPILĂRIEI

- Iarna pe uliță de George Coșbuc* 84
- Poezia. Strofa. Versul 85
- Înțelegerea mesajului poeziei 85
- Formularea de concluzii simple pe baza unei poezii 86
- Heidi, fetița munților după Johanna Spyri* 87
- Dialogul în textul literar narativ 89
- Formularea de întrebări și răspunsuri 90
- Formularea de predicții pe baza unor fragmente din text 91
- Pronumele personal. Pronumele personal de politețe 91
- Numărul pronumelui 92
- Persoana pronumelui 93
- Genul pronumelui 94
- Alte forme ale pronumelui personal 94
- Textul creativ cu început sau sfârșit dat 95
- Sensurile cuvintelor 96
- Relatarea unei întâmplări după banda desenată 97
- RECAPITULARE 98
- EVALUARE 101

UNITATEA 5 - MIREASMA PRIMĂVERII

- Zâmbetele Pământului după Nestor Urechia* 106
- Cuvântul-parte de propoziție 108
- Predicatul exprimat prin verb 109
- Sensurile neobișnuite ale cuvintelor 109
- Textul creativ în care se introduc expresii și cuvinte de sprijin 110
- Subiectul. Subiectul exprimat prin substantiv 110
- Subiectul exprimat prin pronume personal 111
- Acordul subiectului cu predicatul 112

- Propoziția simplă. Părțile principale de propoziție 112
- Propoziția dezvoltată. Părțile secundare de propoziție 113
- Organizatori grafici 114
- Extragerea unor elemente considerate importante dintr-un text de informare 117
- Textul creativ cu titlu dat 118
- Formularea de concluzii simple pe baza lecturii unui text informativ 118
- Prezentarea unei activități 119
- Povestirea scrisă a unei activități 120
- Textul creativ în care se introduce dialogul 120
- Familia de cuvinte 121
- RECAPITULARE 122
- EVALUARE 124

UNITATEA 6 - PENELUL NATURII

- Bambi cunoaște câmpia după Felix Salten* ... 128
- Relatarea orală și scrisă a unei întâmplări imaginate pe baza unor întrebări de sprijin 130
- Felul propozițiilor după aspectul predicatului 131
- Umbrela roșie după Titel Constantinescu* 132
- Textul creativ după un plan propriu de idei ... 134
- Prezentarea unui proiect și a rezultatelor acestuia 135
- Comunicarea nonverbală 135
- Formularea de solicitări formale și informale 136
- Legenda Privighetorii* 137
- Proiectul de documentare 139
- Afișul 140
- Cartea poștală 141
- Exprimarea propriilor opinii 141
- Textul creativ liber 142
- Doi ani de vacanță după Jules Verne* 143
- Povestirea orală și scrisă a unei întâmplări trăite 145
- Mesajul-text 146
- E-mailul 147
- RECAPITULARE 149
- EVALUARE 151
- RECAPITULARE FINALĂ 153
- EVALUARE FINALĂ 158

Chemarea toamnei

Conținuturi

- Textul literar narativ
- Sunetul, litera, vocalele și consoanele
- Cuvântul. Despărțirea în silabe
- Sensul cuvintelor
- Ortografia și punctuația
- Comunicarea orală
- Solicitarea și oferirea de informații
- Prezentarea unei persoane/ a unei cărți
- Părți de vorbire: substantivul, adjectivul, pronumele, verbul
- Descrierea. Fragmentul descriptiv
- Poezia
- Scrierea imaginativă - textul creativ
- Textul de informare și funcțional

Amintește-ți! În Unitatea de învățare **Chemarea toamnei**, vei fi evaluat de către cadrul didactic și pe baza fișei de observare sistematică a activității și a comportamentului elevului, prezentată la pagina 8.

Suflețelul învață

după Mircea Sântimbreanu

Când Ionel se apucă de învățat, toată lumea din jur pășește în vârful picioarelor. De fapt, toată lumea din jur e numai bunica, mărunță, slabă și puțin **gârbovită**. Mama e la serviciu. Tatăl e plecat de trei săptămâni în delegație.

Bunicii nu-i este ușor să calce în vârful picioarelor. Are aproape șaptezeci de ani. Ea știe, însă, că **târșâitul** papucilor îl enervează pe băiat. Și doar suflețelul învață! Lasă-l să învețe... dragul de el! Ce silitor e! Cum vine de la școală, se-apucă de-nvățat. Când mănâncă, e cu ochii pe carte... Când se-ncalță, are cartea alături... Sărăcuțul, de-abia nimereste să se-ncalțe. De aceea îl încalță bunica. Nu s-a pomenit un băiat mai sărguincios! Și, culmea! Cum susține învățătorul că nu învață? Uite-l chiar acum: stă cu picioarele pe perete - așa învață el, micuțul. Ionel e conștiincios, mânca-l-ar bunica! Nu-i de mirare că e cam nervos... Și cum să nu fie? Are atâta de învățat! Când bunica aduce o găleată cu apă, umblă ușor, dar acum n-are încotro. Trebuie să-l deranjeze să cumpere pâine:

- Ionel, suflețelule...
- Ce vrei?
- Comoara mea, te duci tu după pâine?
- Uff! Nu poate omul să citească un rând... fâș! papucii...

bang! găleata... pâinea! Eu nu mănânc pâine. Du-te dumneata, dacă vrei pâine... Pe mine să mă lăsați în pace. Am de-nvățat... Nu vezi?

Și agită în fața bunicii o carte cât toate zilele, îmbrăcată într-o copertă pe care scrie mare: *Istoria*.

Bunica privește cu admirație cartea groasă și își cere iertare:

- Nu te enerva, scumpule, mă duc eu... învață... suflețelule...

Când bunica se întoarce, băiatul e tot neclintit.

- Mânca-l-ar bunica! A isprăvit cartea...

- Dă-mi *Științele* din ghiozdan... îmbrăcată în albastru, mormăie Ionel.

Cartea e ceva mai subțire. Ce noroc că au *Științele Naturii!* Tii, dacă i-ar fi cerut *Româna*... era mai grea. Săracul... Iată: au și început să zboare paginile! Și învățătorul susține că nu-nvață. E drept că-n ultimul timp **se cam lăsase pe tânjală**... Dar acum? Primul va fi...

Bunica pășea continuu în vârful picioarelor... De-abia răsuflă. Lui Ionel nu-i place cum răsuflă. Nici ei... Răsuflă greu. Ce să-i faci. Bătrânețea!

Un singur lucru o îngrijorează. Ionel nu prea scrie. Ba chiar deloc. Bunica își ia inima în dinți:

- Ionel... suflețelule, voi n-aveți de scris?

Băiatul răspunde, fără să o privească:

- Mda... avem...

- Și... nu scrii, suflețelule?

Suflețelul azvârle furios cartea:

- Nu vezi că-nvăț?

– Nu te supăra, suflețelule... Ziceam... să te ajut.
Ionel se dă repede jos din pat. I-a trecut furia. Ochii îi scilipesc vesel. Scotocеște în ghiozdan. Scoate o carte și un caiet:

– Bunicuță dragă, fă tu harta asta... Uite aici...

Afluenții Siretului...

Bunica se freacă la ochi.

– Nu prea văd bine... E scris mărunț, suflețelule...

– Hai, bunicuțo, ajută-mă... Eu am de învățat.

A doua zi, Ionel sosește furios de la școală:

– Ce mi-ai făcut? Mi-a dat *Insuficient*... Numai din cauza ta. Uite! Tot tăiat cu roșu! Ce, Dunărea e **afluentul** Siretului? Oltul se varsă în Marea Neagră? Țsta-i ajutor? Deschide bine ochii, citește-n carte, dacă nu te pricepi... Ce mai stai? Fă-o din nou...

Bunica s-a așezat la masă. Citește, urmărind cu degetul pe carte.

Băiatul citește, ca de obicei, cu picioarele ridicate... După un timp, ochii i se îngustează din ce în ce. Pe nesimțite, picioarele îi alunecă, iar manualul se rostogolește lângă pat.

– Suflețelul a adormit! oftează bunica. Ridică cu grijă cartea. Începe s-o răsfoiască... Își potrivește ochelarii și citește la-ntâmplare:

... *Rămas pe țarm, fugarul privea pirații ce se-ndreptau cu toate pânzele în vânt...*

Bunica nu pricepe nimic. Potrivește mai bine ochelarii. Întoarce pagina:

O bănuială încolți în mintea piratului: nu cumva era o păcăleală?

O bănuială, vorba cărții, încolți în mintea bunicii. Acesta era manualul de *Științe ale Naturii*? Nu cumva era o păcăleală? Se îndreptă spre ghiozdan și scoase *Româna*. Era cu poze. Oftă ușurată. Se înșelase. Scriitorii aveau poza în cărțile de *Română* și pe vremea ei. Se uită atent la prima figură. Un scriitor mai tânăr... și avea, săracul, un bandaj peste ochi. Cine o fi? Citi explicația: *Tom Chiorul, banditul*.

Tot mai nedumerită, scoase *Matematica* din ghiozdan. Căută o socoteală, ca-n orice matematică. Și o găsi, ca-n nicio Matematică. Citi:

– *Socoteala dumitale e greșită. Am furat împreună trei mii de dolari. Mi se cuvine jumătate.*

– *Îndrăznești? Se ridicase dintr-un singur salt.*

Îngrozită, bunica scăpă *Matematica* din mână.

– Ionel! strigă bunica. Ce materii aveți mâine?

Băiatul se răsuci pe canapea:

– Științe, Româna, Geografia...

Deci, Științe... Pe urmă, Româna? Și bunica scotea pe rând cărțile din ghiozdan.

– Ce faci, bunicuțo? sări ca ars băiatul.

Dar bunica nu răspunse. Puse cărțile în sertarul ei. Se-ntoarse apoi cu fața îmbujorată spre băiatul rămas **năuc**:

– Ce faci? Nimic... apoi adăugă aspru: Adu două brațe de lemne, apoi stăm noi de vorbă! Mă mai pricepe și eu la Științe, suflețelule...

VOCABULAR

gârbovită: încovoiată, îndoită din cauza bătrâneții
a târșâi: a târî picioarele în mers, frecându-le de pământ și producând un zgomot specific
a se lăsa pe tânjală: a deveni leneș
afluent: apă curgătoare mai mică, vărsându-se într-un curs de apă mai mare
năuc: aiurit, dezorientat, zăpăcit, uimit

Mircea Sântimbreanu

(1926 - 1999) a fost publicist, traducător și scenarist român. A debutat în anul 1956 cu volumul de proză *Cu și fără ghiozdan*. Au urmat alte scrieri, ca: *Recreația mare*, *Mama mamușilor mahmuri*, *Lângă groapa cu furnici*, *Extemporale*. A fost declarat Cetățean de onoare al municipiului Brad.

Să explorăm textul!

1. Titlul textului este ... . Autorul se numește ... .

Lucrați în echipă!

Rezolvați sarcinile pe echipe. La final, prezentați în fața clasei rezolvările. Comparați-vă răspunsurile.

Echipa I Descrieți-l pe Ionel așa cum este văzut de bunica sa.

Echipa II Ce credeți că s-ar fi întâmplat dacă bunica nu ar fi descoperit felul în care învață nepotul?

2. Exprimă-ți părerea despre relația dintre cele două personaje ale textului.

Fii activ cu creionul în mână! LECTURĂ

Deoarece ai crescut și ai mai multe cunoștințe, îți provocăm curiozitatea, lansându-ți o invitație la lectură pentru a descoperi personaje interesante și faptele lor, prezentate cu măiestrie de autori români ori străini. Această activitate captivantă va fi desfășurată pe tot parcursul clasei a IV-a. Spre finalul anului școlar vei prezenta într-un portofoliu, ceea ce ai lucrat.

De fiecare dată când vei întâlni acest simbol în manual, vei lucra cerințele rubricii **Fii activ cu creionul în mână!**

Succes!

Portofoliu**Indicații pentru portofoliu**

Ori de câte ori vei întâlni rubrica **Portofoliu**, ai de rezolvat câte o sarcină. Realizează cu grijă materialele, ordonează-le, datează-le și păstrează-le într-o mapă aleasă sau creată de tine. Spre sfârșitul anului școlar, acest portofoliu va fi cartea ta de vizită, pe care o vei prezenta doamnei/ domnului învățător, colegilor, dar și părinților.

De câte ori vei avea nevoie de ajutor, doamna/ domnul învățător te va îndruma. Trebuie doar să adresezi întrebări clarificatoare.

Succes!

Textul literar narativ

Să ne amintim!

Textul în care se povestesc întâmplări reale sau imaginate de autor, redade în ordinea în care acestea s-au petrecut se numește **text literar narativ**.

Participanții la întâmplările povestite se numesc **personaje**.

Enunțul ce redă pe scurt conținutul fiecărui fragment al textului literar narativ se numește **idee principală**.

Ideile principale ale unui text literar narativ alcătuiesc **planul simplu de idei**.

✓ Să exersăm!

1. Precizează personajele care apar în textul *Suflețelul învață* după Mircea Sântimbreanu.
2. Găsește un alt titlu potrivit pentru acest text.
3. Transcrie enunțurile în ordinea desfășurării întâmplărilor din text.

- Ionel îi cere bunicii să-i deseneze o hartă.
- Îngrijorarea acesteia este că băiatul nu scrie deloc.
- Bunica pășește în vârful picioarelor când Ionel învață.
- Ea este convinsă că Ionel va fi primul la învățătură.
- După școală, băiatul are mereu cartea alături.
- O bănuială încolțește în mintea bunicii, după ce răsfoiește cartea căzută din mâna nepotului care adormise pe neașteptate.
- Din cauza scrisului prea mărunț din carte, bunica greșește harta, iar Ionel primește calificativul *Insuficient*.
- După o scurtă investigație în ghiozdanul băiatului, bunica se convinge în privința învățatului.
- Cu o voce aspră, bunica îl trimite pe Ionel să aducă două brațe de lemne.
- Atunci când aceasta îl roagă pe nepot să cumpere pâine, el refuză, motivând că are de învățat.
- Bunica are o nouă sarcină: să deseneze încă o dată harta.

Cadranele

Indicație: Grupați-vă în patru echipe de câte patru-șase elevi și rezolvați sarcinile din cadrane. La final, comparați răspunsurile.

• Scrieți planul simplu de idei, având ca sprijin enunțurile de la exercițiul 3.

• Povestiți textul, pe baza planului simplu de idei.

• Continuați dialogul de la finalul textului *Suflețelul învață* cu alte două replici.

• Formulați, într-un enunț, învățătura desprinsă din text.

Sunetul, litera, vocalele și consoanele. Cuvântul. Despărțirea în silabe

Să ne amintim!

Cuvântul este cea mai mică parte a unei comunicări. El este alcătuit dintr-un sunet sau dintr-o îmbinare de sunete, care are un înțeles.

Sunetele limbii române se împart în **vocale** și **consoane**. Ele sunt reprezentate grafic prin litere.

Când un cuvânt nu încapă la sfârșitul rândului, îl despărțim în silabe, trecând celelalte silabe pe rândul următor.

✓ Să exersăm!

1. Precizează din câte sunete și din câte litere sunt formate cuvintele: *comoară, papuci, învățător, groasă, întoarce, ghiozdan*.
2. Adaugă la începutul fiecărui cuvânt câte o vocală pentru a obține cuvinte noi, apoi scrie-le. *responsabil, cupă, măr, mână, motiv*
3. Găsește, în text, cuvinte după următoarele scheme:
  - VVCVC; CVCVCV; CVCV; CVCVC (V- vocală; C-consoană).
4. Arată cum pot fi despărțite la capătul rândului cuvintele: *nepoșel, științele, scotocește, dumitale, învățător*.
Model: *o-chelarii; oche-larii; ochela-rii; (despărțire la capăt de rând)*
5. Scrie fiecare cuvânt de mai jos de la dreapta la stânga, apoi spune ce observi. *supus, potop, cojoc, capac, drag, pod, apus, șal*

Sensul cuvintelor

✓ Să exersăm!

1. Grupează în perechi cuvintele cu sens opus din șirul de mai jos.

ușor   aproape   îmbrăcată
 departe   dezbrăcată   încălță
 greu   admirație   desculță   dispreț

Să ne amintim!

Unele cuvinte pot avea **forme diferite**, dar **același sens** (înțeles).
 Alte cuvinte pot avea **sensuri opuse**.
 Există cuvinte care au **aceeași formă**, dar **sensuri diferite**.
 Sensurile cuvintelor îmbogățesc exprimarea.

2. Alcătuieste enunțuri în care cuvintele *culmea, ochi, încolți, figură*, să aibă alt înțeles decât acela din textul *Suflețelul învață* după Mircea Sântimbreanu.
3. Înlocuiește cuvintele evidențiate cu alte cuvinte care au același sens, fără a schimba înțelesul enunțului.
  - **Scotocește** în ghiozdan.
  - **Bunicii** nu îi este ușor **să calce** în vârful picioarelor.
  - **Se uită** atent la prima figură.
  - Ionel sosește **furiOS** de la școală.

Ortografia și punctuația

Să ne amintim!

În scriere, trebuie să respectăm **ortografia** (regulile de scriere corectă a cuvintelor) și **punctuația**.

La sfârșitul propozițiilor se scriu semne de punctuație diferite. Acestea ne ajută să intonăm propozițiile.

Când întrebăm, la finalul propozițiilor scriem **semnul întrebării (?)**.

Când oferim informații, la sfârșitul propozițiilor scriem **semnul punct (.)**.

Când exprimăm o strigare, o urare, un îndemn, o chemare, bucuria, mirarea etc., la finalul propozițiilor scriem **semnul exclamării (!)**.

Folosim **două puncte (:)** în scris, înaintea cuvintelor spuse de cineva și înaintea unei enumerări.

Scriem **virgula (,)** după o formulă de adresare, de chemare sau de strigare și pentru separarea cuvintelor într-o enumerare ori când se repetă același cuvânt.

✓ Să exersăm!

1. Transcrie textul de mai jos, adăugând semnele de punctuație potrivite.

Împreună cu prietenii mei Ana Cristina Radu și David
am vizitat Grădina Zoologică din Târgu Mureș

Din cuștile lor animalele ne priveau curioase

Radu uite ce păun frumos

David spune

Eu vreau să văd elefanții

Am pornit în căutarea lor Deodată se aude un răget puternic Oare ce o fi

2. Alcătuieste enunțuri, folosind cuvintele: **ne-am, neam, într-o, dintr-o, să-i, iau, i-au**.

Comunicarea orală. Solicitarea și oferirea de informații. Prezentarea unei persoane/ a unei cărți

Să ne amintim!

Convorbirea dintre două sau mai multe persoane se numește **dialog**.

Într-o comunicare orală există un **vorbitor** care transmite **informația** (*mesajul*) și unul sau mai mulți **ascultători** care primesc **informația** sau **mesajul**.

Comunicarea orală poate fi însoțită de gesturi și de mimică.

Prezentarea unei persoane se realizează prin informarea celorlalți despre datele de identitate ale acelei persoane sau despre alte date ce pot caracteriza persoana respectivă.

1. Imaginează-ți că ești reporter și că te-ai întâlnit cu Petru Poenaru, inventatorul stiloului. Realizează un dialog, de cinci-șapte rânduri, în care să formulezi o solicitare și să oferi informații. Scrie-l în caiet.
2. Prezintă în fața colegilor o carte pe care ai citit-o în vacanța de vară.
3. Identifică și transcrie cererile politicoase și cererile familiare din replicile de mai jos:

– Permiteți-mi, vă rog, să trec!

– Dă-mi cartea!

– Vino cu mine!

– Te rog, pot să particip la concursul de șah?

Substantivul

✓ Să exersăm!

1. Precizează felul, numărul și genul substantivelor evidențiate în fragmentul de mai jos.

lonel se dă repede jos din pat. I-a trecut furia. Ochii îi sclipesc vesel. Scotocoște în ghiozdan. Scoate o carte și un caiet.

(Sufletul învață după Mircea Sântimbreanu)

2. Scrie câte două substantive comune la numărul plural, pentru fiecare gen. Alcătuieste enunțuri cu acestea.

Să ne amintim!

Substantivul este partea de vorbire care denumește ființe, lucruri, fenomene ale naturii etc.

Acesta este de două feluri:

substantiv comun și **substantiv propriu**.

Substantivul poate fi la **numărul singular** sau la **numărul plural**.

Substantivul are trei genuri:

feminin, **masculin** și **neutru**.

Acestea se pot afla prin numărare.

Adjectivul

Să ne amintim!

Adjectivul este partea de vorbire care exprimă însușiri ale ființelor, ale lucrurilor, ale fenomenelor naturii etc.

✓ Să exersăm!

1. Transcrie adjectivele din fragmentul de mai jos.

Vacanța de vară s-a terminat. Cele două prietene stau de vorbă pe covorașul multicolor. Își amintesc despre minunata excursie de la munte. În odăiță este cald. Mama le servește cu limonadă rece. Fetele însetate îi mulțumesc.

2. Scrie forma corectă a adjectivelor dintre paranteze: pădure (înverzit), băiat (ordonată), ferestre (mic), nori (cenușiu), râuri (lin).
3. Găsește câte un adjectiv potrivit pentru substantivele date: elev, exercițiu, mare, roșie, om.

Descrierea. Fragmentul descriptiv

✓ Să exersăm!

1. Precizează trăsăturile prezentate în fragmentul descriptiv de mai jos.

Biata femeie făcu niște ochi mari cât toate zilele și se miră toată de ce văzu pe mână, că de i s-ar fi deschis cerul nu s-ar fi minunat mai mult.

Neghiniță era frumos ca o piatră scumpă. Era mic cât o neghină. Avea niște ochișori ca două scânteii albastre și niște mâini și piciorușe ca niște firișoare de păianjen.

Bătrâna dădu să-l sărute. Neghiniță, țâști pe nas, țâști iar pe mână!

(**Neghiniță** de Barbu Ștefănescu Delavrancea)

2. Descrie personajul anunțat încă din titlu, pe baza planului de întrebări.

- Cum este Neghiniță?
- Cum sunt ochișorii lui?
- Ce alte trăsături mai avea băiețelul?

Să ne amintim!

Descrierea este prezentarea trăsăturilor detaliate ale unui obiect, ale unui fenomen al naturii, ale unui colț din natură sau ale unei ființe.

Pronumele

Să ne amintim!

Partea de vorbire care ține locul unui substantiv se numește **pronume**.
Pronumele *eu, tu, el, ea, noi, voi, ei, ele* sunt **pronume personale**.

Pronumele *dumneata, dumneavoastră, dumneaei, dumnealui, dumnealor, dânsul, dânsa, dânsii, dânselle* sunt **pronume personale de politețe**.

Pronumele poate fi la **numărul singular** sau la **numărul plural**.

✓ Să exersăm!

1. Completează tabelul cu pronume potrivite.

Pronume	Numărul singular	Numărul plural
personal		
personal de politețe		

2. Scrie un enunț de mulțumire, în care să folosești un pronume personal de politețe.

3. Înlocuiește cuvintele evidențiate cu pronume personale potrivite, apoi scrie enunțurile.

- L-am întrebat pe **Mihai** ce prăjitură preferă.
- Tu și **Alina** ați obținut cele mai bune rezultate.
- Îi caut pe **Denis** și pe sora lui.

Balada unui greier mic

de George Topîrceanu

Peste dealuri **zgribulite**,
 Peste **țarini zdrențuite**,
 A venit așa, deodată,
 Toamna cea întunecată.

.....
 Și cum vine de la munte,
 Blestemând
 Și lăcrimând,
 Toți ciulinii de pe vale
 Se pitesc prin **văgăuni**,
 Iar măceșii de pe câmpuri
 O întâmpină în cale
 Cu grăbite plecăciuni ...

Doar pe coastă, la urcuș,
 Din căsuța lui de **humă**
 A ieșit un greieruș,
 Negru, mic, muiat în **tuș**
 Și pe-aripi pudrat cu brumă:
 – Cri-cri-cri,
 Toamnă gri,

Nu credeam c-o să mai vii
 Înainte de Crăciun,
 Că puteam și eu s-adun
 O grăunță cât de mică,
 Ca să nu cer împrumut
 La vecina mea furnică,
 Fiindcă nu-mi dă niciodată,
 Și-apoi umple lumea toată
 Că m-am dus și i-am cerut...
 Dar de-acuș,
 Zise el cu glas sfârșit
 Ridicând un picioruș,
 Dar de-acuș s-a isprăvit...

Cri-cri-cri,
 Toamnă gri,
 Tare-s mic și necăjit!

VOCABULAR

zgribulit: ghemuit, tremurând de frig
țarină: câmp cultivat; ogor
zdrențuit: rupt, sfâșiat
văgăună: vale adâncă și îngustă, scorbură
humă: pământ, lut
tuș: cerneală neagră

George Topîrceanu

(1886-1937) a fost poet, publicist și traducător român. Din 1936 a fost membru corespondent al Academiei Române. Publică în 1916 primele volume de poezii: *Balade vesele și triste*, *Parodii originale* și *Migdale amare*.

Portofoliu

Realizează o fișă în care să enumeri cât mai multe trăsături specifice greierului, din textul în versuri *Balada unui greier mic* de George Topîrceanu.

Fii activ cu creionul în mână!

O altă creație a lui George Topîrceanu în care a zugrăvit tabloul toamnei, într-un mod vesel și amuzant, este textul în versuri *Rapsodii de toamnă*.

În timpul lecturării, vei scrie pe o fișă, împreună cu prietenul tău, **creionașul Liro:** *titlul, autorul, personajele și mesajul transmis.*

Poezia

Să ne amintim!

Poezia este un text în versuri.

Versul este un rând din poezie.

Fiecare vers al poeziei se scrie cu alineat.

Mai multe versuri grupate alcătuiesc o **strofă**.

Autorul poeziei se numește **poet**.

Exprimă-ți părerea!

Ești de acord cu decizia furnicii în ceea ce îl privește pe greier?
Argumentează-ți răspunsul.

✓ Să exersăm!

1. De unde vine toamna?
2. De către cine este întâmpinată aceasta?
3. Care sunt personajele din textul în versuri?
4. Ce mesaj transmite poetul?

5. Indicație

Completează diagrama cu însușirile personajelor.

Diagrama Venn-Euler

Activitate în echipă!

În echipe de câte trei sau patru elevi, compuneți câte o strofă despre anotimpul toamna. Ordonăți strofele tuturor echipelor, astfel încât să obțineți o poezie. Dați-i un titlu potrivit și citiți-o în fața clasei.

Verbul

✓ Să exersăm!

1. Identifică și transcrie verbele din primele două strofe ale textului în versuri *Balada unui greier mic* de George Topîrceanu.
2. Recunoaște verbele din enunțurile de mai jos și indică numărul acestora.

Să ne amintim!

Verbul este partea de vorbire care exprimă acțiunea, starea sau existența lucrurilor, a ființelor, a fenomenelor naturii.

Verbul poate fi la **numărul singular** sau la **numărul plural**.

Textul în versuri *Balada unui greier mic* de George Topîrceanu prezintă universul unui greieraș, peste care vine toamna nemiloasă.

Greierașul își exprimă durerea printr-un dialog imaginar cu anotimpul.

Ultimele versuri trezesc cititorului din ce în ce mai mult sentimentul de tristețe și sugerează neputința greierașului.